

שְׂרִיד מַעִיר

כולל מאמרים שונים הנוגעים בקורות היהודים פְּעִיר (ר"ל: בעיר רומא
באשר היא נקראת אצל חז"ל)

קבצתים והכינותים אני

אברהם בר לינר.

קראקא

בדפוסו של יוסף פישער
תרנ"ג.

במחזור כמנהג רומא כ"י¹) אשר מלפנים היה באוצר כתבי היד לירידי הרשזוהיה ועתה הנהו באוצר הספרים אשר בבית המדרש בראמסגט (Mon-tefiore-College) מצאתי נוסח כתובת בתולה בלשון ארמי כמנהגנו ולעמיתה נוסח אחר בלשון עבר צחה, והוא נקרא שם בשם "כתובה ירושלמית". ע"י טובו של הרב ד"ר גאסטער השגתי העתקה ממנו ועלי לתת לו תודה בעבור זה.

והא לך ההעתקה:

נוסח כתובה ירושלמית.

בכך בשבת בכך ימים לירח פל' שנת כך וכך לבריות עולם ובשנת כך וכך להרבן בית המקדש הקדוש שיבנה במהרה בימינו ובימי כל ישראל אמן נכתב שטר המוהר הזה במדינה פלנית, אני פל' החתן בר' פל' מודה היום הזה בפניכם כי מדעתי ומרצוני ומצביון כנסתי לי לאשה זאת פלנית הבתולה בת ר' פל' במוהר ובמתנה ובקידושין לזון ולפרנס ולכסות אותה כהילכת אנשים יהודים שמכסים ומפרנסין את נשיהם בקושטא וגם זאת הפלנית קיבלה עליה להנשא לזה פל' לכבדו ולשרתו בצניעות ובטהרה ובנקיות כשם שמכבדות ומשרתות בנות ישראל הכשירות והצנועות לבעליהן בכבוד והביאה זאת פל' מבית אביה לבית בעלה בגדים וכלים ונישומו על ידי אנשים יהודים נאמנים והעריכו אותם לפי דעתם ואילו הן ראשי המוהר ועלה מניין כל מה שהביאה זאת פל' מבית אביה לבית בעלה דנן כך וכך זהובים²) קושטנטיני וקידש זה פל' את פל' זאת בטבעת אחת ובמאתים זוז שהם שמונה זהובים ושליש כתובת תורת משה ועוד הוסיף לה על קידושיה מדבר שלו כך וכך זהובים קושטנטיני תוספת כתובה בחלק שלה לחולטנית וכך הותנו ביניהן שאם גזור המקום ליתן להם בנים הם יירשו אותם ואם נפטרת זאת פלני' קודם לזה פל' בלא בנים יהא פל' זה בעלה נוטל מכל מה שהביאה בביתו מחצה והשאר יחזור ליורשי אביה ואם ח"ו יפטר זה פל' קודם לזאת פלנית תהא פלנית זו יושבת בביתו וניזונת ומתפרנסת מנכסי בעלה כל יומי מיגר אלמנותה עד זמן שתחפוף להנשא

¹ ע' ברשימה "קהלת שלמה" לרשזוה"ה סמן 69.

² ע' בפירוש רש"י לב"ק ל"ו ע"ב וכן קורין בקושטנטינא לזהב דינר וע"ג בפירוש רש"י שלי זכור לאברהם פ' משפטים כ"א סימן ל"ח.

לאיש אחר או לצאת מביתו תהא נוטלת כל מה שהביאה מבית אביה לבית בעלה דנן ומנכסי בעלה תקח כך וכך והובים קוססנטיני שהם תוספת כתובתה ושמונה זהובים ושליש שהם כתובת תורת משה, ועוד התנו ביניהם שאם תשהבי פלני' זו ביני אומות העולם יהא פל' זה בעלה פודה אותה מנכסיו חוץ מכתובתה ויחזירנה לו לאשה כבתחלה ואל יהא לו רשות להנותה על כל זאת וקיבלו שתי פנים אילו ואילו בכל תנאי תורה ותנאי כתובה זו מראש ועד סוף ונתנו רשות ללכלר לכתוב ולעדים שיחתמו בידיהם וברור ושריר וקיים ונאמן ומוחזק יהיה שטר המוהר הזה בכל מקום שיצא ויתקרי בנימוס ובית דין בין בדיני ישראל ובין בדיני אומות העולם ובנימוס מיושר אקוליתוס, ואם אשת כהן היא אינן כותב ויחזירנה לו לאשה כבתחלה אלא כך כותב ויחזירנה למדינתא.

ב.

יותר מעשרים כרכים רובם כתובים בלה"ק ונקראים Libri notarili גנוזים הם בבית Archivio Urbano והמה כוללים שטרות שונים בענין מקה ומטכר או בענין הלואה או בענינים ובעסקים אחרים בין אדם לחבירו כאשר היו נערכים בקהל ערת ישראל ברומא בשנים קדמוניות לפני עדים נאמנים ובמעמד סופר דמתא ודברתי אודותם במקום הראוי בספרי על קורות היהודים ברומא ולהראות דוגמאות משטרות ההם העתקתי איזה מהן להודיעם פה הן בטופסם והן בחומרן.

בעצם היום הזה שהוא יום ג' כ"ג לחדש כסלו שנת ש"ג לפ"ק באו לפנינו עדים ח"מ מעלות הברורים שהם המעולה כמהר"ר בנימין בכמר יוסף מארישאני יצ"ו והמעולה כ' משה בכמר יהיאל נ"ע שנקראו על ההפרדה אשר בין כ' משה בכ"ר יוסף מארינייאנו יצ"ו ובין מרת אליגריצה אלמנת שלמה טקאמיאו נ"ע ובניה יצ"ו וכך אמרו מעלות הברורים הנ"ל כתבו והתמו בכל לשון של זכות וראיה גמורה איך אנחנו ברורים הנ"ל כפי הכת ורשות שנתן אלינו מהחלקים הנ"ל גוזרין בזה האופן שבהיות שהשתדלו ר' משה יצ"ו בכ"ר שלמה בעל ברשות אמו שיתן הבית הנ"ל לכמר משה מארינייאנו הנ"ל שיהיה מחויב כ' משה מארישאנו הנ"ל לתת למרת אליגריצה הנ"ל ה' סקודי לחשבון עשרה יולי הסקודי היינו בזה האופן ד' סקודי בזמן הנכה הל"ל (הבא לנו לטובה) וד' סקודי בזמן ט"ו ימים מחדש טבת הל"ל משנה הנ"ל וזה גורנו בעבור השתדלותם בלבד ולא שיהיה למרת אליגריצה הנ"ל חזקה בבית הנ"ל כלל ועקר עוד גוזרין אנחנו ברורים הנ"ל שיהיו מחויבים מרת אליגריצה הנ"ל ובניה לעשות שובר ופטור גמור לכ' משה מארינייאנו יצ"ו ושלא יהיה להם לערער ולתובע אליו שום דבר שבעולם מענין הבית הנ"ל והפסק דין הלז לא יפסל לא מהמת יתור והסור לשון ולא יהיה רשות לשום אחד מהחלקים לסרב ולמאן אלא הכל יהיה קיים וחזק כאלו נעשה על ידי סופר נוצרי פיוביקו ואבטינטיקו (publico autentico) והכל שריר וקים בפני כמהר"ר שלמה בכמר"ר שמעיה טריגו יצ"ו:

ובפני כ' שמואל בכר' משה מטיוליי נ"ע:

בפנינו עדים ח"מ בעצם היום הזה שהוא יום ב' כ"ג לחדש כסלו
שנת ש"ג לפ"ק באו לפנינו עדים ח"מ שני החלקים שהם הנכבד כמר משה
יצ"ו בכמר משה מאריניאנו יצ"ו מצד א' ומרת אליגריצה אלמנת כ' שלמה
מקאמיאו נ"ע ובניה מצד אחר וכך אמרו לנו החלקים הנ"ל כתבו וחתמו
בכל לשון של זכות וראיה גמורה איך ברצון נפשנו הטוב בלי שום אונס
כלל ועקר אנחנו חלקים הנ"ל משימים כל טענותינו ומחלוקותינו וריבותינו
אשר בינינו מענין בית אחת העומדת בע' מרטינילו ביד אנשים נכבדים שהם
המעולה כמהר"ר בנימין בכ"ר יוסף מאריניאנו יצ"ו והמעולה כמר משה
בכ"ר יהואל נ"ע ואנחנו חלקים הנ"ל נותנים למעלתם רשות ושולטנות וכת
לרון ולגזור ולפשר בין דין בין פשרה בין קרוב לדין ולא יהיה רשות לשום
א' מהחלקים הנ"ל לסרב ולמאן מכל מה שיגזרו הברורים הנ"ל בקנס חרם
ובקנס חמשים סקודי חציים לאוצר וקאריאו יר"ה וחציים לק"ק המקיים
וברשות החלקים הנ"ל כתבנו וחתמנו ביום וחדש ושנה הנ"ל והכל שריר וקים
בפני המעולה כ' מרדכי מציפיראנו יצ"ו:

ובפני המעולה כ' מצלית בכ"ר אברהם הרופא נ"ע ממונמי:

מעידים אנחנו ח"מ איך היום היום ג' שהם כ"ג ימים לחדש כסליו שנת
ש"ד בא לפנינו בחור שמואל בכר יעקב ואמר הוּו עלי עדים וסהדים איך
באתי בפשרה עם מרת קראקוסה שתתן לי בנו מיכאל שיעמוד עמי ללמוד
מלאכת התפירה בעד שלש שנים ונודר ר' שהמא הנ"ל לעשות ההוצאות
ממאכל וממשתה והמלבושים תעשה לו אמו ועוד שאם ר' שוחמא יעמוד
ברומא אם ילך הוין מרומא יהיה מחויב הנער הנ' לילך עם ר' שוחמא הנ'
וכל אחר מהחלקים שיסרב לכתוב הלז יפרע ג' סקודי לאוצר הויקריו (Vicario).
בפני ר' סימן טוב:

ובפני ר' מרדכי מרוסטה:

מעידים אנחנו ח"מ איך היום היום ג' י"א דיצמרו שנת ש"ד באו לפנינו
ח"מ שני החלקים שהם כמ"ר יוסף ממוצוני יצ"ו מצד אחד ור' יוסף ור'
שבתי אחים בני מזל טוב מצד אחר וכך אמרו לנו החלקים הנ"ל הוּו עלינו
עדים וסהדים וכתבו וחתמו בכל לשון של זכות וראיה גמורה איך עשינו
חשבון טוב מכל הממון שהיה בשותפות אשר היא היה של ר' יוסף ממוצוני
הנ"ל כמו שנראה בכתוב א' נעשה על ידי יהודה בכמהר"ר שבתי ז"ל סופר
מהא וכן אנו יוסף ושבתי אחים בני מזל טוב הנ"ל אינצוליטו (in solido) מחויבים
עצמנו וממונינו להחזיר ולתת לכמ"ר יוסף ממוצוני הנ"ל שבעים ושנים סקודי
לחשבון עשרה יולי הסקודי היינו בזה האופן שנים עשר סקודי לסוף מרצו
הל"ל משנת הנ"ל וששים סקודי לסוף סיטומרו הל"ל ואם ימאנו יוסף ושבתי
אחים הנ"ל לפרע המעות הנ"ל לכמ"ר יוסף ממוצוני הנ"ל שיוכל יוסף ממוצוני
הנ"ל ליקח מממון של בוטיקה (Botega) עד שיהיה פרוע מכל וכל או משאר דברים

שיהיה להם מובילי ושובילי וכן קבלו החלקים הנ"ל שבועת בנקיטת חפץ לקיים כל הכתוב לעיל אות באות מלה במלה והשטר הזה לא יפסל לא מחמת יתור וחסור לשון ולא מחמת לשון דמשתעא בתר אנפי אלא הכל יהיה קיים וחזק כאלו נעשה על ידי סופר נוצרי פיוביקו ואבטינטיקו ואינפורמה קאמירה (in forma camera) וכדי שלא תהיה האמת נעדרת כתבנו וחתמנו ביום וחדש ושנה הנ"ל לעיל והכל שריר וקים

כל זה היה בפני כמ"ר יצחק בכ"ר שלמה מקורי נ"ע.

ובפני כמ"ר משה בכ"ר שלמה מקאמיאו נ"ע.

ובפני כמ"ר אברהם בכ"ר יעקב מפליסטרינו.

היום יום ה' שהם ג' ימים לחדש אפרילי ש' ש"ד בא רבי יוסף ממוצוני ואמר הו' עלי עדים וכתבו בכל לשון של זכות ותנו ביד רבי יוסף ורבי שבתי אחים איך ביום הנ"ל קבלתי מידם י"ב סקודי מחשבון הכתוב לעיל ונשארתי לקבל ששים סקודי וכן הם מחייבים לפרוע הששים סקודי לסוף סיטימרו הל"ל מהשאר הכתוב לעיל.

מעידים אנחנו ה"מ כמו שהיום יום ג' כ"א טבת שנת ש"ד הזמין כמ"ר יוסף נחמיאס הזמין בפני ק"ק אורויטו את הר' משה מנולה לבא עמו ברומה לעמוד לדון בפני בעל יודעי דת ודין ורבני ק"ק רומה ע"ד הכתב שהביא מרומה בשם הממונים והרבנים יצ"ו בפני ומעמד הר' משה מנולה הנ"ל וכדי שיהיה ביד זה כמ"ר יוסף יצ"ו הנ"ל לזכות ולראיה כתבנו שורות אלו וחתמנו שמנו בשולי הכתב הזה הכל שריר וקים.

אני עזריאל כתבתי וחתמתי שמי פה:

אני מצליח בכ"ר דוד מאורויטו:

גם אני גבריאל בכ"ר דוד זצ"ל הייתי בכל העניינים הללו ומעיד לכמ"ר

יוסף יצ"ו:

גם אני שמואל בכ"ר מרדכי עד בכל העניינים הללו:

מעידים אנחנו ה"מ איך היום יום ראשון שהם עשרה ימים לחדש שבט שנת ש"ד באו לפנינו אלו העדים שהם כמ"ר יצחק זמ"ט ומרת לינה אשת כמ"ר יצחק זמ"ט ומרת סטילה אשת ר' שמואל והעידו על פי שבועה איך ביום שבת שעבר קרה מקרה לנערה דולצי בת ר' יהודה פולייסי שנפלה מארגו אחת ביום שבת הנ"ל באופן שנשרו בתוליה וכדי שלא תהיה האמת נעדרת ולהוציאה מכל שום ביש וכדי שתהיה ליד הנערה הנ"ל לעדות ולראיה אני יהודה בכמהר"ר שבתי ז"ל סופר מתא קבלתי וכתבתי העדות הלז מפי העדים הנ"ל.

בעצם היום הזה שהוא יום י"ז לחדש טבת שנת ש"ד באו לפנינו
עדים ח"מ שני החלקים שהם המעולה כמ"ר שבתי רוסטיקו מצד בנו כמ"ר
ירמיה יצ"ו וכמ"ר מרדכי בכר ניסים צציליאנו יצ"ו מצד אביו כמר נסים
יצ"ו הנ"ל וכך אמרו אלינו עדים ח"מ הוו עלינו נדים וסהדים וכתבו וחתמו
בכל לשון של זכות וראיה גמורה איך ברצון נפשנו הטוב בלי שום אונס
כלל ועקר רצונו לשים כל מענותינו ומחלוקותינו מענין הערבות ששואל
כמר נסים הנ"ל לכ"מ ירמיה התנו הנ"ל ביד אנשים נכבדים עד מאד אשר
שם האחד כמ"ר מתתיה מנטה יצ"ו מצד כמ"ר שבתי הנ"ל ושם השני כמ"ר
שבתי מקאמיו יצ"ו מצד כמ"ר ניסים הנ"ל ויהיה בעד מעלת הברורים הנ"ל
כה ורשות ושולטנות לדין ולגזור כאשר ייטב בעין שכלם הטוב ולא יהיה
רשות לשום אחר מהחלקים הנ"ל לסרב ולמאן מכל מה שמעלת הנ"ל ידונו
בגורת חר"ם ובקנס חמשים סקודי חציים לחצר ויקאריאו וחציים למלא המקיים
ומעלות הברורים הנ"ל ידונו בכל יום א' הל"ל שהם י"ט לחדש הנ"ל וכדי
שלא תהיה האמת נעדרת כתבנו וחתמנו ביום וחדש ושנת חנ"ל לעיל והכל
שריר וקים

בפני המעולה כמ"ר מרדכי הרופא בכמ"ר משה מפונטי קורבו נ"ע.
ובפני כמ"ר יוסף בכר כאיר אלובה:

זכרון עדות איך כמ"ר שמואל בכמ"ר יהודה מבאוקו בא לפנינו ואמר
לנו הוו עלי עדים וסהדים וקנו ממני בקנין גמור וכתבו בכל לשון של זכות
וראיה עם כל כח ודין וזכות שיוכל להעשות כדין תורתנו הקדושה וכתקון
חכמים ז"ל וחתמו ותנו ביד כמ"ר מצליח מכפארנו יצ"ו כמו שברצון נפשי
הטוב בלי שום אונס ודוחק ובלב שלם ובנפש חפצה ובדעת מיושבת וכפי
היכולת וההרשאה שנתן אלי ר' שבתי בחייו שנראה בהרשאה נכרית שיש
בידי התנתי לכמ"ר מצליח מכפארנו הנ"ל ארבע אמות קרקע בקרקעותי
ואגבן הרשתיו והשלמתיו ומינתינו אפטרופא נגד כמ"ר זכריה בשביל חמשים
דוקאנדי שהוא חייב לרבי שבתי ולקבוע ממנו בשליחותי וברשותי שמואל
הנ"ל כל תביעה וטענה שיש לי לטעון כנגד כמ"ר זכריה הנ"ל ולהביאו
לדין בין כדיני ישראל בין כדיני אומות העולם ולגבות ממנו ממון או מעות
ויהיה ידו כידו ופיו כפי ועשיתו כעשיתי ויעשה מהם כל מה שירצה במקומי
ויהיה רשות לכמ"ר מצליח הנ"ל לתפוס את כמ"ר זכריה הנ"ל ולעשות עמו
מה שהוא רוצה ולגבות ממנו אלו החמשים דוקאנדי שהוא חייב לרבי שבתי
ויהיה לו רשות לאחזואה חוואה ולמחאה מחאה ולקיימא תקוותא וזכותא
ולבטלא תקוותא וזכותא לקבוע זמן ולבטל זמן לאחרים ולגזור ולהשביע
ולערער ולדון ולפשר ולקח ממנו ולעשות ולמנות שלוחים ואפטרופים אחרים
מכחי במקומי ובכלל כל מה שיהצרך לעשות נגד כמ"ר זכריה הנ"ל כמוני
ממש: וכן קבלתי עלי בדבור מקויים בתנאי אמור כתנאי בני גד ובני ראובן
חומר שטר הרשאה זה שעשיתי כחומר כל שטרי הרשאות וכו' מן יומא

דנן ולעלם דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי וכך אמר כמ"ר שמואל הנ"ל לשלוחו כ' מצליח הנ"ל פוק ודון ותזכה לכמ"ר שבתי או לשלוחיו פוקו ודונו וזכו וכל מה שתעשו יהיה עשוי וכל מאן דמתעני ליה מן דינא בין לזכות בין להובא קבלתי עלי אני שמואל הנ"ל ושטר הרשאה זו יהיה כשר ובטל כל מודעי ומודעי דנפקי מגו מודעי עד סוף כל מודעי דאמור בהון רבנן ואנחנו העדים וקנינא מכמ"ר שמואל הנ"ל וכמ"ר מצליח הנ"ל והכל שריר וקים

בפני ר' סימן טוב

ובפני ר' דוד קלבריס.

יהודה בכמהר"ר שבתי ז"ל סופר מתא :

היום יום ראשון כ"ח לחדש כסלו שנת ש"א :

ג.

בית הכנסת של ארבעה ראשים היה עומד סמוך לשפת הנהר בצד הגשר אשר נקראת כך על שם התמונות עם ארבעה ראשים (quattro capi) ובשעת הזעם נהרב הבית ואח"כ קמו אנשי הכנסיה ויסדו חברה אחת על שם הראשון כאשר הוות על לוח עץ וזה"ל :

אלה שמות האנשים שזקניהם ואבותיהם היו של כנסת ארבעה ראשים ובעת הזאת האנשים הנ"ל חדשו וקבעו הח"ק שקבע כ' יוסף מהרר ז"ל בעוד בחיים חייתו וכבר ה' מהונו ומממונו כנראה בשטר הנעשה באופיציו של סימ"י פיוס קלימינטי ביום א' מרצו אלף ותרט"ז לחשבונם אפירט"ו ביום כ"ד יינארו אלף תרע"ב ונקבע החברה הזאת בס' (בסדר) וש' (ושנת) לעיני כל בית ישראל לפ"ק :

אברהם ש' סקצוקיו	בנימין סונינו
אברהם בון די	בנימין בא"ש סקאצוקיו
אברהם ש' סונינו	בנציון פיורינטינו
אברהם דוד בון די	גבריאל סונינו
אברהם ד' בא"ש בון די	גבריאל ב"ש סונינו
אברהם סונינו	גבריאל ב"צ סונינו
אהרן בון די	ר' דוד בון די
אליהו בון די	דוד יצ' פיאנו
אליהו פיורינטינו	דוד קמפניאנו
אליעזר פאלדינו	דוד בון די
אליעזר פיורינטינו	דוד ב"י בון די
אלישע קולאויקי	דוד יצ' סונינו
אפרים בון די	דוד יו' פאלדינו
אפרים ב"ע בון די	דוד יו' מסיוולי
אפרים בש"ד בון די	דוד קאלו
בנימין סקאצוקיא	דוד במ"צ קאלו

יעקב ב"א בון די
 יעקב בי"ע סונינו
 יעקב בי"צ סונינו
 יעקב פאלדינו
 יצחק סונינו
 יצחק פיורינטינו
 יצחק בי"ו סונינו
 יצחק במ"ש סונינו
 יצחק ב"ש סונינו
 יצחק ב"ג סונינו
 יצחק בון די
 יצחק יו' פאלדינו
 יצחק מ' בון די
 יצחק פאלדינו
 יצחק במ"ש סונינו
 יקותיאל בר יקותיאל
 ישמעאל פיורינטינו
 ישמעאל ב"ב פיורינטינו
 ישמעאל במ' פיורינטינו
 ישעיה בר יקותיאל
 ישעיה בע' פיורינטינו
 ישעיה ב"ב פיורינטינו
 ישעיה פאלדינו
 ישעיה ב"מ פיאני
 ישעיה ב"ש פיאני
 ישראל קמפאניאני
 ישראל פיאני
 ר' מיכאל ח' מנולא
 משה א' קאלו
 משה פיורינטינו
 משה ד' סקאצוקי
 משה ז' פיאני
 משה יע' פיאני
 משה ב' מנולא
 משה קמפאניאני
 משה סונינו
 משה ד' סונינו
 משה בי"ו סונינו
 משה אהרן קאלו

דוד יצ' בש"ט פיאנו
 דוד ש' קאלו
 דניאל סונינו
 דניאל בדי"צ סונינו
 ידידיה בון די
 ידידיה ב"ד בון די
 יהודה פיאני
 יהודה יו' סקאצוקי
 יהודה ב"ש סקאצוקי
 יהודה פיורינטינו
 יהודה קמפאניאני
 יהודה ב"ד קמפאניאני
 יהודה ב"מ סונינו
 יהודה ש' סונינו
 יהושע פיורינטינו
 יהושע בי"א פיורינטי
 יהושע ב"מ פיורינטי
 יוסף סונינו
 יוסף קמפאניאני
 יוסף בי"ח קמפאני
 יוסף בי"ע קמפאני
 יוסף בי"ח קמפאניאני
 יוסף ש' בון די
 יוסף בר יקותיאל
 יוסף בון די
 יוסף ב"מ סונינו
 יחיאל בי"ע קמפאני
 יחיאל קמפאניאני
 יחיאל מנולא
 יחיאל בי"ו קמפאני
 יחיאל בי"ע קמפאני
 יעקב סונינו
 יעקב א' פיורינטינו
 יעקב מנולא
 יעקב קאלו
 יעקב בי"ח קמפאני
 יעקב ב"ר קמפאניאני
 יעקב בי"ו קמפאניאני
 יעקב בון די

שבתי מטיוולי
 שבתי יצ' פאלדינו
 שבתי מ' פיאני
 שבתי סונינו
 שבתי ב"א פיאני
 שבתי א' מנולא
 שבתי ב"י פיאני
 שבתי ד' פאלדינו
 שלמה מ' פיאני
 שלמה יו' סקצוקיא
 שלמה י' בון די
 שלמה סונינו
 שלמה ב"ש סונינו
 שלמה בון די
 שלמה בר יקותיאל
 שלמה בי"צ סונינו
 שלמה ב"מ סונינו
 שלמה א' פאלדינו
 שלמה יו' פיאני
 שלמה לימינטאני
 שלמה פיאני
 שלמה ב"מ סונינו
 שלום בי"צ סונינו
 שלום ברו"צ סונינו
 שלום ב"ג סונינו
 שלום ב"ב סונינו
 שמריה קמפאניאני
 כמ"ר שמואל פיאני
 שמואל יצ' פיאני
 שמואל סקצוקיא
 שמואל י' פיאני
 שמואל מנולא
 שמואל ב"ע פירינטינו
 שמואל סונינו

משה קאלו
 משה י' קמפאניאני
 משה יע' סונינו
 משה ב"מ סונינו
 מנחם קאלו
 מנוח ד' טריונפו
 מנוח בר יקותיאל
 מנוח סונינו
 מצליח פיאני
 מצליח קאלו
 מרדכי ש' סונינו
 מרדכי ר' סקצוקיא
 מרדכי ר' ב"ס סקצוקיא
 מרדכי יו' בון די
 מרדכי יו' סונינו
 מרדכי יו' ב"מ סונינו
 מרדכי סונינו
 מרדכי מנולא
 נתן סקצוקיא
 נתן קמפאניאני
 נתן פיאני
 נסים מנולא
 סעדיה סקצוקיא
 סעדיה ב"נ סקצוקיא
 עובדיה קאלו
 עקיבא פירינטינו
 עקיבא ב"ב פירינטינו
 רפאל קמפאניאני
 רפאל ב"ה קמפאניאני
 שבתי פיאני
 שבתי מ' סקצוקיא
 שבתי ח' טריונפו
 שבתי ד' בון די
 שבתי קאלו

נעשה מחדש הלוח הזה בצו וזירו האנשים של הברה קדושה הזאת
 ביום שנכפל בו כי טוב כ"ח לחדש סיון בסדר ושנת ונשמרתם את משמרת
 הקדש ואת משמרת המזבח לפ"ק יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים ויברך
 אתכם אכ"ר;

הקדמת הספר, הנותן אמרי שפר.

אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח¹ ראו חזו כי הבורא לבדו אשר גבר ענינו חסדו קנה ראשית כל דרכו קדם מפעליו ומהלכו עצם אחד פשוט רוחני ונקי אלקי צדקי להאצירו על כל נוצר ובצורתו כלל הצורות וצר ואור מושכל ומובדל קרא שמו להעריצו ולרוממו ומאותו עצם הנאצל עצם אחר פשוט תחתיו אצל והוא הנפש הכללית מקור מעיין אל הנפש השכלית ואור אצילותה והנהגתה הגישי אל הגוף הנכבד מן החי המרגיש והיא הנפש אשר באדם וחיי בשר ודם ותחת יד השכל היא פקידה ועל טוב מעלתה מעידה ושומרת את הגוף להניעו הלך להרגיעו ולהנהיג בצדק כלל חלקיו לשמור מצותיו וחוקיו קו לקו לא זו אף זו השפיע לנו בטובו סגולת המדתו הלא היא תורתו התמימה אשר בה נזכך ונתעצם נפשנו לעבודת קוננו למען תשוב ותחזור נשמתנו הטהורה זכה וברה אל המקום אשר לוקחה בשעת היצירה מכל סיג וחלאה נקיה ומזוקקת מאירה כאודם פטדה וברקת לא עשה בן לכל גוי ומשפטים בל ידעום עד שלא מל לכן במצותיו קדשנו אל חי חלקנו ואות ברית קודש חתם בבשרנו והכניסנו בבריתו להחזיק בלבנו אמונתו ויראתו ורז"ל דברו אלינו נכונה כי בזכות מצוה זו אדם מקבל פני שכינה ועתה הדור אתם ראו כי אין טוב לאדם בעוה"ז כ"א ליראה את ה' הגדול והנורא ולעסוק בתורתו הקדושה והטהורה ובהיות כי רוב בני אדם וההמון דרכיהם בתהו ליל ישימון קצתם מתעסקים בהבלי העולם ובדברי כלימה פתיות וכל יודעים מה והמנהג הוא כי האיש בהולד לו בן זכר ישער במחשבתו להיות זריו נשכר ובאישון לילה קודם יגיע זמן המילה נשמע בביתו קול המולה כי אבי הבן מקהיל קרוביו ורעיו במלונו ודירתו להראותם יקר תפארת גדולתו ולחלוק להם מכבודו כמתנת ידו ובלב שמה אוכלים למעדנים חדשים גם ישנים הכל לפי תאותם הרעו מאבותם שותים בכלי זכוכית יין מחמדים תמלאנה הצלוחיות ונפוך הכדים ובמקום להודות ולערוך לאל שבחות ותודות ובקשות רבות ותחנונים כל א' וא' מרבה רננים ושירי עגבים ופניהם פני להבים מתעסקים בדברי הבאי והתולים נערזקן נשים ועוללים קצתם יחולו במחולות בחורים וגם בתולות ותדברנה כאחת הנבלות אף בלב יפעלון עולות וקצתם דוברות נפשו ישתה וישכח רישו וקצתם יקיא פרשו זה פוער פיו לבלי חוק וזה סופק את כפיו והיה לשחוק וכמעט נותנים מצות המילה למשיסה לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עושה והמנהג הגרוע על כל אפיקיו גבר וחלף לו ושטף ועבר וחוק המוסר נפרד ונשכר ואינם מתנהגים כהוגן וכשורה על פי התורה יען לא נמצא ביניהם איש בזמן נכון לעבודת האל נאמן הקורא בספרו והחרד על דברו וה' העיר את רוח אנשי סגולה אשר נתנם הזמן לשם ולתהלה זרע נדיבים וגזע צדיקים ובתורה מחזיקים ושמו מגמת

פניהם אל דרך הישר אשר יצליח לכל בשר לאחוזו בענפי פרי קדש הלולים בהדרכת האדם בדרכי אמונת אלקים ויתקבצו כלם בנפש נכונה ורוח נדיבה בחיבה ואהבה וכבר אמרו נמנו וגמרו וקבעו ביניהם בעצה ותכונה בית מדרש וחברה נכונה ובעת גוער הוגים בתורת אל בכח ולא" וקוראים תורה נביאים וכתובים על הסדר נצבים ומדרשים ואגדות ובס עשר ידות וכדי להרבות מעלתה בשם נכבד קראו אותה חברה אליה הנביא זכור לטוב בזכותה יציל ה' נפשנו מקטוב ותתענג בדשן כגן רטיב ובני החברה נועצו ובאו כולם בברית מחשבתם אין להכרית להיותם מוכנים מזומנים כידוע לצאת ולבוא בזמן קבוע אל בית אבי הבן ושום שכל והבן על פי האמת והיושר בלב תמים ובכושר ולרדוף אחר המצוה היקרה והחמורה ולשמור את החוקה הזאת למועדה כדי לזכות כל איש ואיש במולד בניו וילדיו וירצה אלקים את מעשה ידיו ויתן לו כפרי מעלליו בבית אשר נקרא שמו עליו וה' נתן כזאת בלכם והביא רוח הן ותחנונים בקרבם על כן הסכימו להעלות על הספר הרשים בכתב אמת אשר לא יצמת שמות הילדים הנולדים ועת מילתם ומספרם ומנינם כפי תולדותם מראשון ועד אחרון כל אחד ואחד על מקומו לזכרון למען ידעו אתו דור אחרון ובו יכתבו ג"כ הקאפיטוליו והדיקריטיו על אופניהם דבורים אשר יסכימו ביניהם אנשי החברה הנזכרים לקחת מוסר השכל צדק ומשפט ומישרים ישישו בטובה נדיבים ונגידים יעלו חסידים אשר גרסה נפשם לתאבה וקבלו עליהם המצוה הזאת לחובה ישלם ה' פעלם ויגדלם על טוב מהללם וינמלם וינשאים כל ימי עולם וזכרונם יעלה לריח ניחוח לפניו תמיד כל ימי חייהם וזכותם יעמוד לעד לבניהם אחריהם כאהבת ה' יתברך לאוהביו ועבדיו לשומרי בריתו ולזוכרי פיקודיו יזכו לישב בחופות הצדיקים ולאור באור ההיים עם נפשות החסידים הנקיים ולהנות מזיו השכינה בהיכל הדריו זרע ישראל עבדו בני יעקב בחיריו אכ"ר:

על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה בכל מעיני.

האי מאן דבעי למידע יסוד המעלה של ח"ק של אליהו הנביא זכור לטוב יעיין בדף הקודם ויראה וימצא איך בימי השופט ר"מ ור"מ של ק"ק בני רומא יע"א ה"ה החכם השלם ואסיא דמגן כגן וצנה מעלת הגאון כמוהר"ר מנחם חזקיה חיים קורקוס זל"ה היה הוא זכה וזכה את הרבים לשמור משמרת בבית הנער היווד בליל שמיני ללידתו כדי לישא רנה של תורה לעורר אליהו מלאך הברית בתורה נביאים וכתובים ובתורה שבעל פה ובפרט בספר הזוהר כי היכי דתקדום שכינה ויעלה לריח ניחוח ולהרצאת דמי מילה ואגב גררא קבעו עת לעשות לה' ללמוד בבית מעדת מרן ז"ל בלילי ראשי חרשים ובלילי עצרת לכבוד מתן תורה וליל שביעי של פסח בכל שנה ושנה ואף גם זאת כשיזדמן מילה ביום שבת קדש ובית האבי הבן בלתי מוכן וטהר להתפלל בו נמנו כל בני הח"ק הנ"ל וגמרו להתפלל בביתו של מעלת

מרן הנ"ל ויעשו כן כל דור שלישי וכלם היו פקידים על הח"ק הנ"ל ויהי היום ומלאכי אלהים עולים ויורדים בגלגל החזור בעולם וימת היקר הנ"ל ה"וה כה"ר מנוח בן הזקן הנכבד ה"וה כה"ר יצחק קורקום ז"ל עודנו באבו ברוב שנים למנין שבעים שנה ותשאר אשתו אלמנה ובניה יתומים בעונת הפעוטות הגדול שבהם, ויקם עליהם בן נכר בטענות שקר ועלילות ולקח כל כלי המדתם וגם בתי החזקות של משפחת אביהם ז"ל ותצא היא עם טפה מבית תענוגיה לדור באשר ימצאו גם שאינו כפי כבודם: וכבר בא לה"ק הנ"ל הזקן הנכבד ה"וה כה"ר אברהם בינה יצ"ו וימלא מקומו של כה"ר יצחק קורקום ז"ל הנ"ל הן ללכת בתמידות בכל משמרה הן לגבות מהמתנדבים והוא היה נאמן ופקיד על ח"ק הנ"ל אחרי מות חמיו בימים ההם חל מילה בשבת ובית האבי הבן בלתי מוכן להתפלל שם ויאמר אליהם כה"ר אברהם בינה יצ"ו הנ"ל הלא אתם ראיתם שמושי בתמידות בחברתנו הקדושה מימי חמי ז"ל בגופי ובכל מאדרי וכל הקרוב קודם ונוצר תאנה יאכל פריה באו להתפלל וללמוד בדירתי כפי שורת הדין וגם מצד שאלת פי אלמנה ובניה וישלחו אנשים אליה לשאול ממנה אם רצונה לקבל הח"ק הנ"ל בביתה ואף היא השיבה אמריה להם שנפשה מרה לה על התורה והמצוה שאינה יכולה לקיים והפילה תחנתה שיאותו ללכת בבית הזקן הנ"ל ה"ה כ' אברהם בינה יצ"ו ותהי ביתו לבית ועד הח"ק כביתה וידו כירה ותהי זאת קורת רוח להיים ולמתים עד בא העת שתהזור בעה"י לאכסניא שלה וילכו ויתועדו אנשי הח"ק הנ"ל ויאמרו כל אמת אמת תפסיה לכ' אברהם בינה יצ"ו לקבוע הח"ק בביתו משום קורבה ומחמת דבריה של האלמנה ובניה וגם בשביל מרחו ועמלו וכי היכי שהיתה דירה ראויה של הקודמים גם כן ה"י דירתו מוכנת לדירה של רנה ועכ"ז עדיין לא עמד הדין ויהי ביום ש"ק בבקר אחר המשמרה שם נמצאו איזה אנשים מהח"ק הנ"ל ויאמרו מי יעלה לנו במדרגות של כ' אברהם יצ"ו הנ"ל כי אפילות הנה ונגששה כעורים קיר ובאין עינים נגששה הלא טוב לנו להתפלל וללמוד בבית המשכיל ונבון כמ"ר יצחק מקאסטילנובו נר"ו שהוא בר אוריין ובר אבהן וברגע כממריה וסק ונחית דרגא ויאמרו אליו האנשים ההמה ניחה ליה למר שיהיה ביתו דירת הח"ק הנ"ל ויען כמ"ר מבית קאסטילנובו הנ"ל אם יש את נפשיכם להסתופף בביתי כל הימים באו לשלום בצל קורתני וגם של עתיד לבא תשאל האלמנה ובניה להתחזיר העטרה ליושנה לא תהושו לדבריהם מוטב ואם לאו אין רצוני להשתמש בכסא דמוקרא ולמחר לתבר ויהי הם היו הולכים הלוך ודבר בלי ישוב הדעת ועל רגל אחת עלו לביתו והתפללו בו וקבעו ביתו תחת בית יוצאי ירכו של שלשלת מעלת קורקום ז"ל: ויהי באחד לחדש כסליו שנת המשת אלפים וחמש מאות ושלשה ושלשים לבה"ע למנין שאנו מנין בו פה ק"ק בני רומא יע"א ויגדלו בני היקר הנ"ל ה"ה כמ"ר מנוח בר יצחק קורקום ז"ל הנ"ל ואתרחיש להו נסא שנגמר הדין והגזרה ונתן להם רשות מעשה לשוב להחזיק בחזקתם ויאמרו הואיל והקב"ה עבר לן נסא צריכים אנו לדרוש בעד הח"ק של אליהו הנביא ז"ל שתדור עמנו במקומנו

לכבוד הקב"ה בעל הנס וכבוד מעלת הקדושים אשר בארץ החיים המה ולכבוד הבית שתשמע בה קול רנה של תורה בלילה כימי קדם וכשנים קדמוניות ושאלו שאלתם לבני הח"ק הנ"ל וכשמוע מעלת המשכיל הנ"ל אמר להם העו כי כבר התרתי בפני אנשי הח"ק מיום שבאו לביתי וגליתי להם רצוני כנ"ל וחייבים אתם לבא בביתי ואם לאו אתם תקראו מחוסרי אמנה ויענו האנשים שלא היו ולא נמצאו כשטסר המודעה אין אנו חייבים לקיים מה שלא שמענו מעולם ויפרדו לבבות אנשי ח"ק הנ"ל איש על אחיו ואיש על רעהו זה אומר בכה וזה בכה, וירא הזקן הנכבד ה"ה כמ"ר יעקב ברפאל יצ"ו גזבר ופקיד של הח"ק הנ"ל וגם הזקן הנכבד ה"ה כמ"ר אברהם בינה יצ"ו הנ"ל את צרורות כספיהם בנזק וחצי נזק באלו קשרים שאינם של קיימא אלא הרבן העולם באו לפנינו ויתחננו במטו ובנא ובקשה לבטל המהלכת קודם דרוה באפסד מרבה לכלל ולפרט לנפש ולגוף ונאמר אליהם ילכו ויתפשרו ביניהם ועליהם חובת הדין לגמור במקום דליכא דררא הממונא למר וליכא נמי למר ויאמרו שכבר יגעו למצוא שלום ואין מפני פרוד הלבבות וזה מהניף לזה וזה מיקל בכבודו של זה ולכן אם טוב בעיני כת"ר לחשוך עצמם מן הדין די לנו שפניכם יראו וימצאו כעת שיתועדו כלם יחד לברור להם הדרך אשר יטיב בעיניהם וכדי שלא להשיב פניהם דיקם קבלנו עלינו לעמוד בפרץ להיות להם לעינים בלבד שינהגו כבוד זה לזה וקבענו מקום בארקיוביו (Archivio) של הקק"י כי הוא בית הועד מוכן לכך ויבואו שם בני ח"ק הנ"ל עם הפקיד היקר הנ"ה כמ"ר יעקב ברפאל יצ"ו לבד לא באי מעלת המשכיל כמ"ר מבית קאסטילנובו יצ"ו והזקן הנכבד ה"ה כ' אברהם בינה הנ"ל אטפי שהמה בכתובים מפני שלנפשם ידברו וישאו ויתנו ויעמדו למנין וימצאו שלשים ושבעים אנשים כלם אחיו הרב מלמדי מלחמה ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו כעבדי דוד על עבדי איש בושט בטענות צודקות איש איש כפי סברתו ויקם על רגליו כפיר אריות אחד מד' ראשי משמרות שבה"ק הנ"ל ויאמר אליהם הלנצה תאכל חרב לכו דודי אחי ורעי בדרך השלום בדין שיש בו פשרה צריכים אנו להתחזק טובה כל הימים לזרעו של מעלת מרן מבית קורקוס ז"ל שהוא היה בנ"ן אב של הח"ק הנ"ל וגם ממעלת המשכיל כמ"ר יצחק במוהר"ר קאסטילנובו יצ"ו לא נניח את ידינו לפי טרהו ועפלו והוא אחד מראשי המשמרות הטוב לנו כי נעשוק זכותו או כי נמאס יגיע כפיו בקומו מומן לזמן לשמור משמרת זה הרבה שנים ובכל זה אנהנו ח"מ מחשים ויענו רובם ננסה אם תוכל לעמוד הפשרה ותלך הבוסולא ללקוט בכל אחד ואחד ממנו כוונתו לא באמרי פיו אלא בהניין לבו וכל מי שרוצה בפשרה ישים אחד מאפונים ציצ"י cecì בלע"ז ומי שרוצה בדין ישים פול הלבן פאסולו fasciolo בלע"ז ויקם הגביר כמ"ר יעקב יצ"ו הנ"ל וישא משא הבוסולא וכל אחד ואחד בחשקו ותאותו נתן מה שנתן כקטון כגדול ובפני כלם מסר אלינו הבוסולא ומצאו בה בפני כל בני ח"ק הנ"ל אחד ועשרים אפונים וששה עשר פולים לבנים וקבעו הלכה לבצוע ויענו כלם ויאמרו כן נעשה: ונבקשה מהם אנהנו

ח"ט שאך בזאת יאותו לנו להתמיד בזאת השנה בבית מעלת המשכיל כמ"ר מבית קאסטילנובו נר"ו הנ"ל עד כל ארבעה עשר יום לחדש שבט של שנת חמשת אלפים וחמש מאות וארבעה ושלשים ומיום המשה עשר בשבט התקל"ד תתחיל לילך בבית יורשי מעלת מרן מבית קורקוס ותשב שם כל שנה תמימה מיום אל יום: וישמחו כל בני ח"ק הנ"ל והריב שקטה ויאמרו שלום לכת"ר שלום למשנתם ששמו שלום בחברתם ויבקשו ממנו לכתוב כל גלגולי הדברים מראש ועד סוף כדי שלא תהיה האמת נעדרת לכתוב בספר זה היאך באו לכלל ישוב וסימנא טבא מלתא היא שנגמרה הדין והתחילה הפשרה אור לחמשה עשר בשבט ר"ה לאילנות התקל"ג יהי רצון שנוכה להסתופף בצלו של עץ החיים בגן עדן אנו עם כל זרע בית ישראל אמן כן יהי רצון והכל שריר ובריר וקים: כל זה נשלם לחמשה עשר בשבט שנת חמשת אלפים וחמש מאות ושלשה ושלשים לב"ע. כ"ד הכותבים והותמים בכתב ידם בו פה ק"ק בני רומא יע"א ברביעי בשבת שמנה עשר יום לחדש סיון שנת התקל"ג ליצירה:

הצעיר אברהם בלא"א יעקב ענו ז"ל.

הצעיר מהללאל במוהר"ר אברהם שמואל ממודיליאני ז"ל.

הצעיר מצליח בלא"א שלמה מקאסטרו יצ"ו.

צדקה תרומם גוי אחד ועם סגולה וחסד לאום הנבחר משוכן בשמי מעלה להיות חלקו ממלכת כהנים זרע קדש וחבל נחלה יגדילוהו וירכיבהו על במותי ההצלהות בתפארת וגדולה כאשר יעידון יגידון פסוקי אנ"ך ומאמרי חז"ל בספר סדר הקבלה ומשם תפרד גמילות חסד וצדקה לכמה מינים שונים במצות הגבלה ועל גביהן זאת תורת העולה אשר כתבו חכמי המוסר בתוכחת מגולה שכל משכיל למען סור משאול מטה חשך ואפלה ולהכנס באור חיים ולדרוך במעגלה יחשוב מחשבות להיות פותח בהצל תחלה במעשה הצדקה שלום שלא הקדימו אחר בכרי מלא מחזיק טובה כפולה בברכת רביעית נתקנה מיבנה בטוב לגוף ומטיב לנפש אשר חוצבה מתחת כסא הכבוד והממשלה וכר המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים תבל כולה אשר על זאת יהידי עם ה' אשר להם נאווה תהלה לקחו מקה טוב לעצמם לאכול מעץ החיים בלתי קץ ותכלה ע"ש הכתוב עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר ההולכים ביושר מסלולה כאשר המה עושים פה היום בהתעסקם במצוה מפרדיון שביום רבת המעלה כי בראותם בעינא פקיתא דלא נים ותיר בבית ישראל שערוריה ומעי מפלה יען וביען העניים והאביונים מרירי יום העתידים עורר לויתן משום דריע להם מזלא אשר בנות יולדו להם בהיותן מבת ג' שנים והלאה במקום המשפט ליכנס בכי טוב ולהתחיל הדבור בפסוקי תורה המהוללה שם הרשע לדבר תהפוכות כל היום בפה דובר נבלה כי אמותיהן רובן ככולן כיוצא בהם לא ידעו ולא יבינו ללמדן בקטנותן ברכת נ"י פסוקי שמע או לפחות חוב' התפלה שאין מ"ע שאין

הזיג (הזמן גרמא) ונשים חייבות בה לכתחילה אדרבא מלמדין אותן דברי הבאי שירי עגבים ותפלה ולאבותיהן עמוסי התלאות סבבום להמציא להן כדוחק וצמצום בר ולחם מזון ושמלה ואין לא ידם כמה דמסיק מבי כרבא תעלא העניות והדלות לא הניחו מ"ט ומעולה לדקדק אחריהן להדריכן באורח ישרים סלולה בטעות נשים מלומדה ולכן כל אחד ואחד בורחת מבית אמה ומשרכת דרכיה כבכרה קלה ועל זאת חמירא סכנתא סכנת שבר בנות עניי עמנו על נקלה לרדת לב"ש עד נחרצה וכלה ולחכימייא ברמיזא כי עד כאן תחום שפ"ת אמת ותולא. זאת ועוד כי בהגיען לפרק בתולה נשאת ותלדנה בנים גדיא בתר רחילא אזלא והילדים גם הם בעת ילכו לבית הספר ללמוד תורה יש מהם מי שהמלמד מקרא תנ"ך מדרשים ואגדות על פה עד שמתראה בבקי שבישראל ומאור הגולה ובעו"ה אינו יודע מה היא ברכת התורה וברכת הנטילה לפי שהמלמדים או מלמדות יאמינוהו מורגל מיום שמוטל בעריסה לידע זאת ועוד אחרת מאשת חיל עטרת בעלה ואינם יודעים כי מחמת רוע ההרגל אין אם למקרא אך פתיות ובל ידעה מה בהכנסת כלה, ולכן השרידים אשר ה' קורא נועדו יחד לפקח על עסקי הנפש למען לא תהיה זאת עוד בישראל לפוקה ומכשלה שקלו ושרו ואסיקו הלכת"א בהכונס את הבתולה בבית הספר בפרוע פרעון בישראל ממסת נדבת ידם העלולה במעללי צדק למלמדים ומלמדות לבל תהיה בת מלך סורה וגולה בזיל הכא קא מרחי לה ולמען תהיה ביראת ה' על פניה מלובשת וכלולה ולא יוסיפו עוד בני עולה וזאת המצוה נוהגת בנקבות לבד כי לפרחי כהונה כבר פרח להם רפואות העלה ע"י זרזים מוקדמים במלאכת הקודש בח"ק של ת"ת המבקשים וממציאים בהשתדלותם פרוטה ופרוטה המצטרפת לה"ג מנדבת לב עשירי עם וגם לרבות עניי הקהלה מה שדי והותר לתת למלמדים ומלמדות בשכר הבטלה ולעשות להם סמוכות תמכו יתידותם בעץ החיים לגוף לנפש העדינה להסיר ממנה כל סיג וכל חלאה ובוזה היסוד מוסד קראו לחברתם בשם ישיבת עץ חיים ומכאן ולהבא זה שמו אשר יקראו לה ובעבור תהיה ישיבתם שרירא וקיימת בלתי מחשבת פגול וקרבן מעילה נועצו יחד לסדר בסדר המדרגה הדיקריאטי והקיפוטולי א' לא' למצוא חשבון בתבונה ובדעת ליהנות מעץ החיים בדעת מיושבת וצלולה וזאת תהיה להם ולנו לפתח תקוה והצללה להראות לכל העמים הדרת כ"י כלה בשלוח והשקט הארץ תתן פריה והגפן תתן יבולה בזמן קריב ובעגלא בבוא יום הפדיון והגאולה אכ"ר.

יום א' לחודש אייר שנת התקן 24. April 1745

שבתי בכמיר דוד מסיני זצ"ל.

ה.

גם מפנקסי הקהל אשר שמורים הם בבית Archivio della Comunità
העתקתי איזה פרטי-כל (Protocoll) ואלה הם:

בליל יום שני בשבת כ' כסלו התכ"ב י"ב דיצימרי 1661 לחשבונם
נועדו יחד מעלת הקריאה עם מעלת הממונים יצ"ו בכנסת ההיכל כנהוג
לפקח על עסקי הקהל יע"א הציעו מעלת הממונים למעלת הקריאה שיען
שאלוף הנעלה החכם השלם מרנא ורבנא כמהר"ר יהושע מנגן יצ"ו הרבה
פעמים הפיל תחינה לפני מעלת הקריאה שיסכימו עמו לסמוך זקנים בעלי
תורה ולמיהב על רישיהון גולתא דדהבא ללמד דעת את העם עם ה' כדי
שלא תשתכח תורה מישראל ולעורר האנשים מתרדמת שנתם ולא יבלו
ימיהם בהבלי העולם כי אם בתורה ה' יהיה חפצם ובה יהגו יומם ולילה
וכשמוע מעלת הקריאה את מיליהם תכף ומיד הסכימו לסמוך שלשה אנשים
מיהידי סגולתנו ומהשרידים ה"ה המעולים והמפוארים כמהר"ר משה יצ"ו
בכמ"ר שלום פאסאפארי נ"ע וכמהר"ר יעקב יצ"ו בכמ"ר יצחק סהלון נ"ע
וכמהר"ר אלישע יצ"ו בכמ"ר יוסף מנגן נ"ע ה' ישמרם על זה התנאי שילך
הבוסולא בעד שלשתם יחד והלכה *הבוסולא והיו כל הפולין כ"ב ונמצאו בתוך
הבוסולא י"ז פולין שחורים וחמשה לבנים* יהי רצון מלפני הגבורה שיאריכו
ימים שנות חיים וחפץ ה' בידיהם ובידנו יצלח ויגדיל תורתם ויאדיר אמן
בן יהי רצון אמן.

ב " ה.

אנא זעירא דמן חבריא ראה ראיתי כי היה ה' עם כה"ר אלישע מנגן
יצ"ו מיום היותו על האדמה אשר נולד על ברכי וכאומן את היונק גדלתו
ועריסתו לא זזה מבית המדרש ושקד תמיד על דלתות התורה ביום ובלילה
עד שלמד לפני שתא סדרי משנה ורי"ף גמיר וסביר שואל כענין ומשיב
כהלכה וה' עמו וכל בעלי ישיבתו שותים בצמא דבריו כי ערבים הם טענותיו
וסברותיו מיושבים דבר דבור על אופניו ועוד הוסיף הכמה וטוב היות ענו
ושפל ברך ומרוצה לעם ורוח הבריות נוחה הימנו וסימני טהרה וקדושה
והסידות ראינו בו ולא יצא שם רע מילדותו ולא במשפחתו כי ירא ה'
מנעוריו צדיק בן צדיק וסוף דבר הוא אחד מגדלי ישיבתי אשר נעשה תיש
גבור חיל ואיש מלחמה ונכון דבר ואיש תואר וה' עמו.

ויאמר לי לבי קום קח לך את אלישע בן יוסף מנגן הבדוק לך איש
אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו והעמדת אותו לפני העדה וציותה אותו
לעיניהם ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל בית ישראל הוד והדר תשוה

*הבוסולא (Bussola) הוא קלפי אשר בתורה נתנו הפולין דהיינו השחורים לסימן ההסכמה
והלבנים לסימן הדחיה ובמשך הזמן שינו אנשי הועד וחלפו הסימנים דהיינו הלבנים לסימן
ההסכמה והשחורים לסימן הדחיה.

עליו כי כדאי והגון הוא לכך ויודע כל שער עמך כי איש חיל הוא וקורא לו שם חדש להיות נקרא רב וסמוך והכתירהו בכתר תורה ולכן משום למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור כי דרך זו סלולה ממרע"ה ועד עתה לי הצעיר ח"ט וגמרתיו היותו הגון וראוי וכשר להורות בכל התורה כלה כי בקי הוא בה. ולכן אני נותן לו רשות מהיום והלאה להורות בכל התורה כולה בין באיסור והיתר בין בטומאה וטהרה בין בדיני ממונות לזכות את הזכאי ולהייב את החייב והרי אני קורא אותו רב והרי הוא סמוך וכל ישראל יסמכו עליו בהוראותיו ובכל מקום והרי גולתא דדהבא שוייתי עליו והכתרתיו בכתר תורה מהיום והלאה רב וסמוך יקראו לו ויהיה לו רשות להורות בכל התורה כולה התר התר אסור אסור טהר טהר טמא זכה זכה חייב חייב כי לך יאה להתיר לאסור לטהר ולטמא לזכות ולחייב וכל ישראל יסמכו עליך וירבו כמותך בישראל:

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שתאריך ימים על מלכותך ולא תטה ימין ושמאל ולא תארע תקלה ע"י ותהיה אות ומופת בישראל ותהיה אימתך מוטלת על הבריות ותלמודך מתקיים בידך ובך יברך ישראל ויגדל כסאך מכסאי ותזכה להעמיד ולסמוך תלמידים רבים בישראל ויגדיל ה' תורתך ויאדיר ומלאה הארץ דעה את ה' ונזכה לראות עין בעין בשוב ה' את ציון: אני הצעיר חזקיהו מנח קורקום יצ"ו בכמה"ר שלמה קורקום וצ"ל גזור כנ"ל:

ב * ה.

פתשגן הכתב מספר הגלוי שנשתלה מכה"ק יע"א לעיר לתשובת מה שכתבו גאעזמין שח"ו כפרנו בתורה ה' תמימה עם שאר קה"ק: ראש על אר"ש הנה לשלום מר" על לא טובה השמועה נראין אתמר" קול דברים שלא ניתנו ליאמר" וכל איש מר כי ח"ו במקומותינו קהל ועדה מישראל יחד עם ראשי אלפי ישראל כה יאמר" שנו את הידוע באיזה דברים מעקרי תורתנו הקדושה שאי אפשר לומר וכל השומע יתמרמר" אש תוקד ובערה ולבנו תמרמר" אוי לדור שכך עלה בימיו קוצים כסוהים באש יצתו כה תאמר" מן כרם ה' צבאות שמהם תורה יוצאה הכצעקתה באה לדבר על ה' תועה ומידין לצד עילאה ויהיו מלעיבים במלאכי אלקים פטומי מלין בעלמא ואהריתם ביום מר כי זה דרכם כסל למו פיהם שלחו ברעה ולשונה תצמיד מרמה להיות הפשי מן המצות מן הקדש המלאה כתא מכמר" ובהפקרא ניהא להו צרה בבכירה ויין חמר" מי יאמין לדברים באלו כפירת דברים רגש עלמא דברים שקשים כגידים מי יימר" תצלנה אונים משמוע וכל בעל הי ירגיש וירגז ויאחזהו פלצות בשמעו את דברי הצרה הזאת בגד בוגדים בגדו הבשר מפחדם פחד" תאלמנה שפתי שקר ועיניהון ימקו בחוריהון ולשונם תסק בפיהם המדברים על מלאכי אלקים ועל ישראל עם קרובו דברים של שוא ושקר הבל המה מעשה תעתועים כי שארית ישראל

לא יעשו עולה לבטל אפילו חצי דבור מתורתנו הקדושה כל מאמר" ובשפלנו זכר לנו ותורת ה' הנחלנו ואבותינו ואבות אבותינו לקדושים אשר בארץ וגם אנחנו בתורת ה' תמימה היא מגן וצנה עלינו להצילנו טלה א' בין כמה זאבים יושבים בין צוקות ובין צרת"ן ובשם אלקינו נזכיר המה כרעו ואנחנו קמנו וחלילה לפרוק מעלינו עול תורה ועול מצות ועזרנו בשם ה' שלא נאבד אפילו קוצה של יו"ד מתורתנו הקדושה וכל סייגים וגדרים מרבותינו הקדושים עד זיבולא בתריתא כיון המשומר" מהחיוב המוטל עלינו בגלותינו לא נשאר לנו כי אם נפשנו ורוחנינו ונשמתינו לעבוד את ה' ולדבקה בו ולשמוע בקולו אנשי משמר, כי היא חיינו ואורך ימינו נמירותא דעלמא וצדיק כתמר, והאיש אשר יעשה בזדון להוציא דברים אשר לא היה ולא נברא ולא למשל היה אפילו על רקנים שבישראל מלאים מצות וריחם לא נזמר" מב"ש לתת מום ודופי באצילי ישראל ועל קהלות הקדושות והטהורות מישראל במה שלא עלה על לבם אפילו במחשבה להתיר פירצה בעלמא הם כי לא להזכיר על ישראל קדושים מזרע האתנים מאמינים בני מאמינים בה' אלקינו חי וקים לעד לא נטה ימין ושמאל מכל אשר צונו ובתורת ה' תפצנו כל ימי חיינו אנחנו וזרענו וזרע זרענו משמר מול משמר" וכך נאה ויפה לנו לחזק מורישי לבבנו אשר לא פנה אל רהבים ושטי כזב בגאעזט"ן הנדפסים בעט ברזל ועופרת שהכל הם דברים שאין בהם ממש לאבוד הזמן ותחמרה בחמר" לכן חוסו והמלו על נפשיכם תנו כבוד לה' אלקי ישראל כדי שישתקע הדבר ולא יאמר ולא יהיה לנו זאת לפוקה ולמכשול ח"ו עצב מ"ר והחלש יאמר גבור אני לעזרת ה' בגבורים וה' ידי נטויה לכתוב בכל תקף לשרש ולקעקע פינת הדוכרות עתק אשר פיהם דבר שוא כי לא נעשתה התועבה הזאת בישראל מלבם — המציאו דברים אשר אין בהם ממש הגוי המר" ובכן יסכר פי דוברי שקר וישראל עושה חיל והאל ברוב רחמיו וחסדיו יטע בלבנו אהבתו ויראתו ויחודו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם ולא ידה ממנו נדה לעבוד את ה' כל הימים הן גוים כמ"ר הלא כה דברינו ההקוקים פה רומא רבתא ביום ל"ג לספירת תפארה משנת ולישר"י לב שמחה לפ"ק ורוב שלום בשם מעלת מנהיגי ומכוני ומשגיחי ופרנסי ק"ק עדתינו העומדים על הפקודים:

מקוה רחמי אליא"ב והר"ן זה שמי יהודה ליאון ס"ט.

משה זבולון פיאני	יוסף שמואל בנינו
שלמה ריניאני	ישעיה חיים אנגוילארא
גבריאל מקסטרו	שמואל פיאני
שמואל יוסף הכהן	שבתי משה ברוציא
מרדכי שמואל הכהן	שלמה דוד מקאסטרו.
יעקב יוסף קאיבנו	

היא גופא גזירה כמו הצער עלה בימינו בא בארמנותינו אשר אכל את יעקב ואת נהו השמו בגזרת הפיפור יר"ה לתת כל איש כל הנמצא מכספם בבתינו ובחומותינו רשום בכתב והחצי יהנו והשאר יהיה על משמר וכמו כן כל כסף הקדשים הנמצאים בחצרות בית אלהינו לפאר את בית אלהינו זה מקדש מעט בחמשה בתי כנסיות הנמצאות במחנינו זה רומא רבתא ויהי בפעם הראשונה נתנו הקל הקל תחילה והיה המהנה הנשאר לפליטה ואהרי סמוך קם רוגז לתת את יתר הפלטה הרשום בכתב ובתוכם היו כלי כסף מהמתנדבים בעם הרשום בגזרת נחש שלא למכור ושלא למשכן ושלא לשנות והדבר יצא מפי המלך לפני העם חפו לראות מה יעשו כי כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב עד קמנו ונתעודר עת לעשות לד' כדי להקל מעליו החומר של הנחש הרשום בכלים הנזכר חוץ שבוה אינו נכנס שום חומר מהמתנדבים שבודאי על דבר כזה לא היתה כונתם שבדבר שלא היה ולא נברא ולא למשל היה שיעלה על הדעת שהפיפור יגזור על כסף הקדשים ילכו באוצרותיו טחמת המציק הלוחם עמהם ואנחנו עמו ועבדיו וצריכים להיות סרים אל משמעתו דדינא דמלכותא דינא ואין אנו יכולים להטות ימין ושמאל ע"כ אשר יאמרו כי הוא זה והיתה זאת נחמתינו מאת אלהינו יך ויהבשנו שהכספים הללו ניתנו לפירעון ובפרוע פרע המעות הללו אין לנו רשות להשתמש בהם לשום דבר שבעולם כי אם להרויחם ולהשביחם עד שירחיב ד' את גבולנו כי אפס קצ"פ ולחזור ולתקנם כבראשונה בשמותם ובמשקלן ולא ידח מטנו נדח ולא יוכל שום בר ישראל לפצוא פה ולצפצף בדבר לא קטון ולא גדול ולא לשנות בדבר ואנחנו אנשי המעמד יחד כולנו אנחנו גוזרים בכתב הורה למרעה בהר סיני על כל הנז"ל ובגזרת נח"ש שלא לשנות מכל האמור ושומע לנו ישכון בטח ושאנן מפחד רעה ולא יהיה נכשל בחומר הנח"ש הנז"ל ולמען תהיה לעדה ולראיה שכל זה נעשה לתקנת הנחש הרשום וההתרה שנעשתה קודם מסירת כלי הקדש היתה על תנאי זה באנו על החתום פה רומא בר"ח אדר משנת וכל אשר לך ירבה לפ"ק (1798) ורוב שלום.

זה שמי משה זבולון פיאנו	זה שמי יאודה ליאון וזה זכרי
גבריאל מקאסטרו	שלמה ריניאני
מרדכי שמואל הכהן	שמואל יוסף הכהן
ישעיה חיים אנגוילארא	יעקב יוסף קאיבני
שבתי משה ברוציו	שמואל פיאני
יוסף שמואל בניניו המזכיר	שלמה דוד מקאסטרו.

הקדמת המעתיק

ר' שלמה אבן איוב לס' המצות הנעתק על ידו לל' עבר
תקנתיה ע"פ ב' כ"י אני הצעיר משה שטיינשניידער.

הנה ידוע שס' המצות לרמב"ם נעתק בזמן קצר ע"י ג' מעתיקים
הלא הם ר' אברהם בר חסדאי ור' שלמה אבן איוב בבדרש ור"מ אבן תבון,
וכבר הארכתי בכל הנוגע לזה בספרי על ההעתקות העבריות אשר זכיתי
להוציא לאור בשנת תרנ"ג (עמוד 927 והלאה), ולא ארצה להכפיל ענינים,
ואוסיף כאן מעט דברים. — בשנת תרנ"ג קבלתי בהשתדלות אחד מתלמידי
העתק ההקדמה הזאת אשר העתיקה ר' ראובן Spizzichino מכ"י וואטיקאן
אורבינו 30 ועל פיה כתבתי תוכן ענינה בקצור בספרי הנ"ל (ע' 928),
והוספתי שלפי השערתי שנת ה' אלפים, הנכפלת כאן, חסרה וצריכה תקון
הוספה קצת, מפני שלא מצאנו העתקה אחרת לר' שלמה זה קודם שנת ה"א
י"ד, ובמה שמצאנו בהקדמת ס' המצות על המעתיקים הראשונים נתחזקה
ההשערה הזאת, ואפשר שהיה חסרון זה בכ"י הראשון אשר ממנו נעתקו
האחרים המעטים שיש להם ההקדמה. ההעתק מכ"י וואט' נשתבש בהרבה
מקומות ע"כ השתדל ידידי ר"א בערלינער שיושלח העתק מתוקן ממני בקצת
מקומות ע"פ השערה לבד לעיר מינכען ושם היטב הבחור החשוב יעקב
הירשינגער לציין כל השנויים הנמצאים בכ"י מערצבאכער 24. והנה כמעט
כל התקונים שהשערתי נמצאים שם בגוף הספר וכל הספיקות נתבררו ע"י
כ"י זה, והקורא יודה להמציין הנזכר לטובה. אבל אני לא ציינתי המלות
החסרות באחד מב' כ"י (אשר סימנם V. M.) ושמתי כל מה שנראה לי
מתוקן בגוף הספר והשנויים בהערות, אך השמטתי לגמרי השנויים אשר
באמת הם שבושים נראים לעין. ואם הנחתי מקום להתגדר, אחשוב שלא
יהיה בענין נכבד. כתבתי בחדש שמרבים בו בשמחה, תרנ"ד, ואקוה שאשמה
הקוראים במנה זאת.

אמר שלמה בר' יוסף אבן איוב הספרדי ז"ל, הספר הנכבד הזה הגיע
לידי בשנת המשת אלפים ליצירה בחדש תשרי ואני בעיר המהוללה
העיר ⁽¹⁾ בדר"ש יכוננה האל, לטובת עמו ישראל, ומצאתיו מחובר בלשון
ערב הברו הרב הגדול המובהק רבינו משה בן הרב הגדול הדיין ר' מיימון
זצ"ל לאמת ⁽²⁾ מניין המצוות אשר מנה בתחלת ספרו הגדול אשר קראו
משנה תורה, כי ידע בחכמתו כי אחרי מותו יקשו עליו המקשים, ויחלקו
לראשים, לפי שלא נמשך ⁽³⁾ במנינו למצות אחר מנין החכמים אשר קדמוהו,

⁽¹⁾ בעיר M. ⁽²⁾ לאמתהו V. ⁽³⁾ V כוסיף: לענינו, אמנם נראה שהוא מוטעה ומתוקן
ע"י המלה הבאה: במנינו.

כי לפעמים הוא מונה במצות מה שלא מנו הם ולפעמים הוא מחסר ממנינם כמו שיראה זה המעיין בספר הגדול ההוא, וקרא שם הספר הזה ספר המצות ושם בתחלתו ארבעה עשר עיקרים טובים ומבוארים הראה בהם בראיות ברורות שאין ראוי למנות המצות כי אם על צד שמנאם הוא בספרו הגדול הנזכר, והוא זוכר אחר העקרים (ההקדמות M) ההם כל המצות עשה מהם ולא תעשה כל מצוה ומצוה בפרטה מהם והוא מודיע מהות המצוה ואיכות עשייתה (העשה שבה V) או ההזהר מעשות ומגיד באיזו מסכתא מן התלמוד ובאיזה פרק מטנה נתבארו משפטיה כל מצוה ומצוה ומביא ראיות גם כן על רוב המצות מספרי וספרא ומכילתא, וכאשר עיינתי בו ונועמתי מתק ניבו, והכרתי טוב טעמו ויושר נתיבו, וראיתי גודל מעלתו, ועוצם תועלתו, הגדתי עניניו במספר ותוספת דברים אל הרבנים הגדולים החכמים האצילים, הם הנכבדים אשר מעולם אנשי השם חכמי העיר בדרש. וישרו דבריו מאד בעיניהם ושמתו בו שמחה גדולה ושאלו ממני ופצרו בי מאד להעתיקו אליהם ללשון¹ הקודש. ויאמרו אם תעשה זה כמה יהיה שכרך הרבה, ונרך לעד לא יכבה, כי מחלוקות רבות גדולות תסיר מבינינו, וקושיות רבות תעביר מקרבנו, והלא תראה כי מקצת גדולי חכמי הארץ הזאת הקשו על הרב הגדול במנין המצות אשר מנה, ואלו ראו ספרו זה והבינו ראיותיו ומליו, אולי לא היו מקשים עליו ועוד היום בינינו חולקים על דבריו ובהם מפקפקים. ויהי הם מדברים אלי יום יום כדברים האלה ואני הייתי כמתמהמה והנה מצאתי תשובות שאלות לרבינו הרב המחבר ובתוכם תשובת שאלה אחת לו וזה שאחד מאנשי בבל שלח לו ספרו וחלה בו פניו להשיב לו ספר משנה תורה ללשון ערב מפני שהאיש ההוא לא היה מבין לשון הקדש. והרב הגדול ז"ל ענה אתו שחלילה לו מעשות כן אבל אמר שאם היה לו פנאי היה משיב ספר פרוש המשנה וספר המצות שחבר בלשון (מלשון V) ערב אל לשון הקדש. ונראה כי לא היה לו פנאי כי לא השלים דבריו. ובראותי זה ועדין החכמים הגדולים פוצצים בי להעתיק הספר הזה הכריחתי אתהם הרבה, וכבודם שהמה עלי חובה, ולמען השלים גם כן בנות הרב המחבר ז"ל. והתאפקתי למלאות תאותם ולעשות רצונם ובקשתם, עם היותי יודע שכל מעתיק דוחק נפשו ולוחץ, ומשים עצמו כמטרה להץ, וידוע הוא כי דרכי ההעתקה שני דרכים, הדרך האחד הוא שיעתיק המעתיק מלשון אל לשון אחרת ענין הדברים ותוכן המאמרים ויעשה לשון כרצונו ותאותו, כפי אשר תשיג יד הבנתו, וזו הדרך היא כשוכחת ונכונה, לכל יודעי בינה, ובה בחרו הנבונים הקדמונים² אם יהיו המעתיקים חכמים, והדרך השני הוא שיעתיק המעתיק מלשון אל לשון אות באות מלה במלה, לא יטה ימין ושמאל מן המסלה, וזאת הדרך אם³ יש בה שלווה ומנוחה, איננה כהראשונה משוכחת, מפני שיש בה ענינים קשים

¹ בלשון M. ² בחזו הקדומים M. ³ אשר V.

וכבדים, ואף על החכמים השרידים, וכל שכן המעתיק מלשון ערב אל לשון עברי שייצר לו לפעמים הלשון ותקצר יד המליצה ויחפש בלשון הקדש תיבות ושמות לדברים אשר בידו ולא ימצא, ויצטרך להחליף שם בשם ודבר בדבר, למען ימצא תכונת הדבר. ועוד יקרא למעתיק בזה הדרך משמרו לבלתי יחטיא כונת המחבר שלא ישנה הדבר, ותהיה גם כן בעבור זה מליצתו לפעמים בלתי צחה, ואם היא בלשון המועתק ממנו ערבה ונכונה, ויחשוב המעיין בדברים כי זה מפני מיעוט ידיעת המעתיק והסכל ופתיאותו יחזיק, אבל¹) עם כל זה בחרו בה החכמים האחרונים והניחוה נחלה לבנים להיותה דרך נקלה ופשוטה²), והתפישתה על המעתיקים בה בענין ההעתקה מעוטה, כי אם יעתיקו מזה במלה אות באות וימצא בהעתקה טעות ושגיאות השגיאה תהיה תלויה במחבר הדברים, והמעתיקים יהיו נקיים ופטורים, ואף גם המעתיק באחת מאלה הדרכים, ואם ישמר פיו מחטא, ולשונו כל יכלתו משטא, לא ימלט משייטבו דבריו בעיני אנשים וישרו, ובעיני אחרים ירעו ולא יכשרו, ולמה לו לשום עצמו למטרה, כל הרוצה לירות אותו ירה, זה ישבח דבריו וזה יגנה, זה יקלל וזה יכנה. אבל אמנם לכבוד האל ותורתו ולכבוד החכמים הגדולים הנזכרים ולמען הפץ רצון הרב הגדול המחבר ז"ל ולהראות לכל משכיל תועלת הספר דחקתי עצמי, וגטיתי שכמי, לסבול עול המקנאים, וחרפת המשנאים, והעתקתי הספר כפי יכלתי כיד אלהי (הטבה?) אתי³) אות באות תיבה בתיבה. לכן אם תמצא בו לפעמים המליצה בלתי רחבה, או בלתי צחה וערבה, ידע המעיין כי זאת היא הסבה. והשלמתיו אותו בהדש ניסן שנת חמשת אלפים ליצירה, שבה לאשר לו עוז וגבורה. ואם יחשדוני המעינים בספר הזה⁴) יחשבו לי עון בדמותם כי אני העתקתי אותו באחרונה וש אני באתי בגבול החכמים הנכבדים אשר העתיקוהו גם כן חלילה לי מלפרוע מוסר ולהחטיא פי ובשרי כי אם הייתי המעתיק האחרון היה זה ממעשה השנאה, ומדת הקנאה, ועדי בזה החכמים אנשי אמת חכמי העיר בדרש, ואינני אומר זה להשתבח להתפאר, כי אם להתנצל ולהגיד האמת ולבאר, והצורך הביאני עד הלום. והיה זה שלום.

א. א. א.

¹) הכל V, וצ"ל סכל? ²) אל הבטח יותר נוטה M. ³) כפי כונתי כידי שהוא הכנה אתי V, שניהם משובשים, ⁴) ואל V.

